אירכס כתובתה אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו[א] הכי אמר רב יהודה אמר שמואל זו [א] דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה אמר ליה אביי והא אמר [ג] רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו [ב] אי הכי א זיל כתוב לה כי אתא רב דימי אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מחלוקת בתחלה אבל בסוף לדברי הכל אינה מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא[ג] ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי בתחלה דקאמר רבי יהושע בן לוי תחלת חופה ומאי סוף סוף ביאה וכי קאמינא אנא בין בזו ובין בזו מחלוקת תחלת חופה וסוף חופה דהיא תחילת ביאה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מחלוקת לבסוף אבל בתחלה דברי הכל מוחלת ורבי יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת [ד] אמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי מאי לבסוף דאמר רבי יהושע בן לוי סוף חופה ומאי תחלה תחלת חופה וכי קאמינא אנא בין בזו בין בזו מחלוקת תחלת ביאה וסוף ביאה אמר רב פפא אי לאו דאמר רבי אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי הוה אמינא רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי רב דימי ורבין לא פליגי מאי סוף דקאמר רבין סוף חופה ומאי תחלה דקאמר רב דימי תחלת ביאה מאי קמ"ל הא קמ"ל דפליגי תרי אמוראי אטעמא דנפשייהו ולא פליגי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא:

מתני' [ג] ב נותנין לבתולה שנים עשר חודש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה ג וכשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו ד ולאלמנה שלשים יום [ד] ה הגיע זמן ולא נישאו[ה] אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה רבי עקיבא אומר [ה] מחצה חולין ומחצה תרומה ו היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם [ו] ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל[ו] אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה בית דין של אחריהן אמרו

אין

אירכס כתובתה. שטר כתובתה: **זו דברי ר"מ.** דאמר לעיל[ו] כל הפוחת לבתולה ממאתים ואפי' בתנאה[ז] והתנאי בטל קרי לה בעילת זנות משום דלא סמכא דעתה והכא נמי לר"מ הוא דאסור לשהות אשה שאבדה שטר כתובתה ואפי' אית לה[ז] דלא מפסלא בהכי דגביא בתנאי ב"ד מיהא לא סמכא דעתה דאמרה כי תבענא ליה אמר פרעתיך הלכך בעילת זנות היא: **אבל חכמים אומרים כו'.** דלית לן למיחש משום מסמך דעתא דתיהוי בעילת זנות: **בגזירותיו.** בדבר שהוא מחמיר על דבר תורה באיסור והיתר על ידי גזירת דבריהם: **אי הכי זיל כתוב לה.** כתובה אחריתי והא דאמרינן לעיל (דף נא.) לא כתב לה כתובה בתולה גובה מאתים ואוקמינן כר"מ התם במקום שאין כותבין כתובה דכולהו אתנאי[ח] קא סמכי אי נמי במקום שכותבין וגובה לר"מ מיהו בעילת זנות באיסור היא: **מחלוקת.** דרבי יהודה ור' יוסי דאמר ר' יהודה על פה לאו תנאה הוא ור' יוסי סבר תנאה קיים: **בתחלה.** מפרש לקמן תחלת מאי: **דברי הכל אינה מוחלת.** שכבר זכתה ואמירתה לאו כלום אלא א"כ כתבה שובר התקבלתי: **תחלת חופה ומאי סוף סוף ביאה.** וה"ק מתחלת חופה ועד סוף חופה פליגי בה רבי יהודה ור' יוסי אבל משבא עליה מודה ר' יוסי דאין בדבריו[ט] כלום: **וכי אמינא אנא בין בזו בין בזו מחלוקת.** לאו אסוף דרבי יהושע קאמינא אלא אסוף חופה דהיא קודם ביאה: **אמר רב פפא אי לאו דאמר כו'.** אנא לא הוה ניחא לי לפרושי מילתייהו הכי דרבי יוחנן ור' יהושע לא ליפלגו ורב דימי ורבין ניפלגו בדרבי יהושע אלא הכי הוה אמינא רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי פליגי דההוא סוף דקאמר רבי יהושע בן לוי דברי הכל אינה מוחלת אתא רבי יוחנן למימר אף בזו מחלוקת דרב[י] דימי ורבין לא פליגי בדרבי יהושע והכי הוה מפרישנא לדרב דימי אמר רבי יהושע מחלוקת בתחלת ביאה דהיא סוף חופה אבל בסוף ביאה דברי הכל אינה מוחלת ורבי יוחנן פליג עליה דאפילו בסוף ביאה נמי פליגי וכי אתא רבין אמר רבי יהושע בן לוי מחלוקת בסוף חופה והיא תחלת ביאה דקאמר נמי רב דימי אבל בתחלת חופה דברי הכל מוחלת אבל השתא דפריש רבי אבהו לדרב דימי דבין לרבי יוחנן ובין לרבי יהושע בן לוי פליגי רבי יוסי ורבי יהודה בתחלת חופה ובסוף חופה על כרחך פליגא דרבין אדרב דימי דהא אמר רבין בתחלת חופה[כ] ד"ה מוחלת: **מאי קמ"ל.** בהא דאמר אי לאו דקאמר רבי אבהו כו' האמר רבי אבהו ואיהו לא בעי לאיפלוגי עליה ולמאי הלכתא אשמועינן דאי לא אמרה רבי אבהו הוה ניחא ליה לדידיה לפרושי בענין אחר: **הא קמ"ל.** דהיכא דאשכחן אמוראי דפליגי אהדדי כל חד אליבא דנפשיה ותרי אמוראי אחריני דפליגי בפלוגתא דהנך אמוראי ואית לן לפרושי מילתא בתרי לישני חדא מינייהו מיפלגי[ל] תרי אמוראי אליבא דנפשייהו שכל אחד אומר סברא שלו כגון רבי יוחנן ורבי יהושע ואידך תרי אמוראי [אליבא דחד] לא מיפלגי אלא אמרי חדא מלתא וחדא מן לישנא מיפלגי[ל] תרי אמוראי אליבא דחד כגון רב דימי ורבין ומשוינא מלתא מלתא דתרי אמוראי קמאי חדא מלתא שבקינן ההיא לישנא דמיפלגי תרי אמוראי אליבא דחד ונקטינן ההיא דמיפלגי תרי אמוראי אליבא דנפשייהו דכי פליגי תרי אליבא דחד מר אמר הכי אמר פלוני ומר אמר הכי אמר פלוני חד מינייהו משקר אבל כי פליגי תרי אמוראי בדין או באיסור והיתר כל חד אמר הכי מיסתבר טעמא אין כאן שקר כל[מ] חד וחד סברא דידיה קאמר מר יהיב טעמא להיתירא ומר יהיב טעמא לאיסורא מר מדמי מילתא למילתא הכי ומר מדמי ליה בענינא אחרינא °ואיכא למימר אלו ואלו דברי אלהים חיים הם זימנין[נ] דשייך האי טעמא וזימנין דשייך האי טעמא שהטעם מתהפך לפי שינוי הדברים בשינוי מועט: **מתני' נותנין לבתולה.** זמן לכניסתה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להזהירה על עסקי חופה להכין תכשיטיה: **לפרנס עצמה.** בתכשיטין: **לפרנס עצמו.** בצרכי סעודה וחופה: **ולאלמנה ל' יום.** שאינה טורחת כל כך בתכשיטין שכבר יש בידה: **ולא נישאו.** שהבעלים מעכבין ואידי דתנא[ח] רישא בדידהו תנא סיפא נמי בדידהי: **ואוכלת בתרומה.** אם כהן הוא והיא ישראלית משעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה כדמפרש בגמרא[ט] ורבנן גזור עד השתא: **נותנין לה הכל תרומה.** אם ירצה וכשיגיעו ימי טומאתה תמכרנה ותקח חולין: **מחצה חולין.** לאכול בימי טומאתה: **היבם אינו מאכיל בתרומה.** בעודה שומרת יבם וטעמא יליף בגמרא: **עשתה ששה חדשים בפני הבעל.** מהנך שנים עשר חדש הקבועים לה משתבעה הבעל או אפילו כולם בפני הבעל ואחד בפני היבם אע"ג דרובא בפני הבעל סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת דקניין הבעל פקע אלא דאי כולם בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו: **או כולן בפני היבם.** בגמרא[י] פריך עלה למאי תניא: **זו משנה ראשונה.** דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה:

אין

שתים ושלש שנים. אין לדקדק כאן השתא שלש מותר שתים מיבעיא דדלמא שתים ושלש ואפי' טובא כדאמרי אינשי כדמשני בפרק מפנין (שבת קכז.) ואין להאריך כאן[כ]: **ולא** פליגי תרי גברי אליבא דחד גברא. וא"ת ומאי נפקא מינה דהשתא נמי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע ב"ל אליבא דחד תנא ומה לי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא ומה לי אליבא דחד תנא וי"ל דאי פליגי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי אליבא דחד תנא לא חיישינן דבסברא הוא דפליגי ולא טעו בשמועתם אבל אי פליגי רבין ורב דימי בדברי רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי שזה אומר כך אמר וזה אומר כך אמר אחד מהם טעה בשמועתו:

ואין

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"י מהלכ' אישות הלכ' י ופ"ד מהל' חובל הלכה יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סו סעיף ג וטוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף י:

לד ב מיי' פ"י מהל' אישות הלכה יז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' נו סעיף א:

לה ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעי' ב:

לו ד מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעי' א:

לז ה מיי' שם הלכ' יט טוש"ע שם סעיף ג:

לז [ה] [מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה יג]:

לח ו מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ה:

◆

תוספות רי"ד

אחתא דרמי בר פפא הוה נסיבא ליה לרב אויא אירכס כתובתה אתא לקמיה דר"י א"ל מאי לשהויי. **א"ל הכי אמר ר"י א"ש זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו ב' ג' שנים בלא כתובה.** פי' זו דברי ר"מ דאמר לעיל דבפחות מר' הוי בעילת זנות וכ"ש אי לית לה כתובה לגמרי דהא הוא דאמר אסור לאדם לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה ואפילו בתנאה מ"ט דלא סמכא דעתא ואע"ג דקי"ל דאי לא כתב ככתוב דמי דתנאי ב"ד כמאן דנקט שטריה בידיה הוא אפ"ה לא סמכא דעתא ומש"ה אמר ר"מ דהוי בעילת זנות אבל חכמים דלא חיישי להכי מותר להשהותה בלא כתובה: **א"ל אביי והאר"נ א"ש הלכה כר"מ בגזירותיו.** פי' בחומרותיו בדבר שהוא מחמיר בד"ת באיסור והיתר ע"י גזירת דבריהם: **א"ל א"ה זיל כתוב לה.** פי' כתובה אחריתי, והא דתנן לעיל לא כתב לה כתובה בתולה גובה וכו' ואוקימנא כר"מ, התם במקום שאין כותבין כתובות דכלהו סמכי אתנאי ב"ד א"נ במקום שכותבין מיהו הבעילה באיסור הוא: **מתני' נותנין לבתולה** י"ב חודש משתבעה הבעל לפרנס א"ע כשם שנותנים לאשה כך נותנים לאיש לפרנס א"ע ולאלמנה שלשים יום הגיע זמן ולא נשאו או שמתו בעליהן אוכלת משלו ואוכלת בתרומה ר"ט אומר נותנים לה הכל תרומה ר"ע אומר מחצה חולין ומחצה תרומה היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ו' חדשים בפני הבעל ו' חדשים בפני היבם ואפילו כלן בפני הבעל חסר יום א' או כלן בפני היבם אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה אבל ב"ד של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. פי' **נותנים לבתולה** זמן מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להזהירה על עסקי חופה ולזמן תכשיטיה לפרנס א"ע בתכשיטין ואם הגיע זמן זה ואינה חפיצה להנשא הויא לה מורדת לפחות לה כתובתה כדאמרינן לקמן (דף ס"ד) כותבין אגרת מרד על ארוסה א' ארוסה ואחת נשואה דאלמא ארוסה נמי דין מורדת יש לה: **כשם שנותנים וכו'. לפרנס א"ע.** בצרכי חופה: **ולאלמנה.** שאינה טורחת כ"כ בתכשיטין שכבר יש בידה הכל, ל' יום: **הגיע זמן ולא נישאו.** פי' שהבעלים מעכבים והם בחיים אוכלת משלו ואוכלת בתרומה (א"ר חייא) [אם היא] בת ישראל נשאת לכהן שמשעה שקדשה אוכלת בתרומה מה"ת ומדרבנן הוא דגזור כדאמרינן לקמן ובהגיע הזמן ולא נשאו אכלה או אם הגיע הזמן ומתו בעליהן אוכלת משלו מן היורשים וגם אוכלת בתרומה וגם אם היא זקוקה ליבם אוכלת בתרומה שכ"ז שנתחייב הבעל במזונותי' ואוכלת א) כגון תרומה היבם: ר"ט וכו' **ור"ע אומר מחצה וכו'.** כדי שתאכל בימי טומאתה: **היבם אינו מאכיל בתרומה.** אהגיע זמן קאי שאע"פ שנתנו לו זמן לכנוס והגיע הזמן ולא כנס אינו מאכיל בתרומה כיון דלא אכלה בחיי בעלה כדמפרש טעמא לקמן מוכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי כסף אחיו הוא אבל משכנסה הרי היא כאשתו לכל דבר דכתיב ולקחה לו לאשה כדאמרינן ביבמות דקניא בביאה, וכי היכי דקידושי ביאה מאכילין בתרומה דאיתקש הוויות להדדי כך מאכילין ביבמה: **עשתה ששה חדשים בפני הבעל.** מהנך י"ב חודש הקבועים לה משתבעה הבעל או אפילו כלם בפני הבעל חסר יום א' לפני היבם כיון דאכתי לא אכלה בחיי בעלה אין היבם מאכילה אבל אי עשתה כולן בפני הבעל דאכלה בחייו ה"נ היבם מאכילה דהיבם במקום בעל קיימי: **או כולן** בפני היבם נפרש לקמן: **זו משנה ראשונה.**

דמשהגיע

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [מפורש בב"ק פט.], ב) [לקמן ס: עירובין מז.], ג) נדרים עג:, ד) נדרים שם לעיל ב. מח: ע:, ה) [עי' תוס' לקמן נח. ד"ה ואפי'], ו) נד:, ז) לעיל נו:, ח) [כדאיתא לעיל ב:], ט) עמוד ב, י) נח., כ) [ועי' תוס' שבת ס: ד"ה השתא ובמה שמצויין שם על הגליון].

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הא קמ"ל וכו' ואיכא למימר אלו ואלו דברי אלהים חיים. עירובין דף יג ע"ב:

◆

הגהות וציונים

א] בכמה ראשונים וכת"י **אתא** לקמיה דרב יוסף אמר ליה: ב] בראשונים ובנ"א מכת"י נוסף **א"ל**: ג] בקצת כת"י **דאמר אנא**: ד] מכאן עד "אמר רב פפא" ליתא בכת"י, וכ"מ בראשונים, ועי' רשב"א וריטב"א: ה] דפו"י **נשאו**, ועי' לעיל ב ע"ב בתוס' ובראשונים. בסדר משנת ירושלמית נוסף **או שמתו בעליהן** (תוס' לקמן נח ע"א ועוד ראשונים): ו] "חסר יום אחד בפני הבעל" ליתא בהרבה ראשונים וכתבו דגם רש"י ל"ג (ויש שהביאו שרש"י ל"ג גם "חסר יום אחד בפני היבם", וכמו במהדו"ק), ויש שאף ל"ג "או כולן בפני היבם" ועי' מהרש"ל ומהר"ם ומהר"ם שיף לקמן נח סע"א: ז] דפו"י **לן**: ח] בר"י אלמדרי ובכת"י נוסף **בית דין**: ט] נ"א מכת"י **בדבריה**: י] כת"י **ורב**: כ] כת"י **רבין בתחילה** ד"ה מוחלת: ל] נדצ"ל **דמיפלגי** (באה"מ): מ] נ"א מכת"י **דכל**: נ] נ"א מכת"י **דזימנין**:

◆

ליקוטי רש"י

לפרנס את עצמה. לקנות מלבושים ותכשיטין לצורך נישואין משתבעה הבעל להינשא [נדרים ע:]. **הגיע זמן.** שנים עשר חדש לבתולה משתבעה הבעל להכין עצמה לנשואין ולאלמנה שלשים יום. **ולא נישאו.** כגון שעכב החתן או אונס שלו [לעיל מח:]. **אוכלות משלו.** שהבעל חייב במזונות אשתו מתקנת ב"ד כדלקמן בפרק נערה (דף מו:). **ואוכלות בתרומה.** אם כהן הוא והיא בת ישראל שהכהן מאכיל את אשתו תרומה כדיליף (לקמן דף נז:) מוכהן כי יקנה נפש [לעיל ב.]. **היבם אינו מאכיל בתרומה.** לשומרת יבם מן הארוסין. **עשתה ששה חדשים.** שהיתה ארוסה לראשון ו' חדשים ולפני היבם ששה דהיינו י"ב חדש שנותנין לבתולה לפרנס את עצמה. **ואפי' כולן בפני הבעל.** ואפילו, עשתה כולן י"ב חדש לפני הבעל וחסר יום אחד אחרון לפני היבם אינו מאכילה בתרומה הא עשתה כולן י"ב חדש לפני הראשון ונפלה לפני היבם הואיל וכבר חייב הבעל במזונותיה מאכילה יבם בתרומה אף ע"פ שלא הכניסה ככנוסה דמיא [נדרים עג:].

חשק שלמה על תוס' רי"ד א) נ"ל ואוכלת בתרומה גם היבם מאכילה.

[א] [א]אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא [א] ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור מאי ימים אילימא תרי יומי משתעי איניש הכי אמרו ליה תרי יומי אמר להו לא אמרו ליה עשרה יומי אלא מאי ימים שנה דכתיב [ב] ימים תהיה גאולתו ואימא חדש דכתיב [ג] עד חדש ימים אמרי דנין ימים סתם מימים סתם ואין דנין ימים סתם מימים שנאמר בהן חדש אמר רבי זירא תנא [ב] [ב]קטנה בין היא ובין אביה יכולין לעכב בשלמא איהי מצי מעכבא אלא אביה אי איהי ניחא לה אביה מאי נפקא ליה מינה סבר השתא לא ידעה למחר מימרדא ונפקא ואתיא ונפלה עילואי אמר רבי אבא בר לוי [ג]אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה פשיטא מהו דתימא ליחוש דלמא מעיילא פחדא מהשתא וחלשה קא משמע לן אמר רב הונא בגרה יום אחד ונתקדשה נותנין לה שלשים יום כאלמנה מיתיבי בגרה הרי היא כתבועה[א] מאי לאו כתבועה דבתולה לא כתבועה דאלמנה תא שמע [ג]בוגרת ששהתה שנים עשר חדש רבי אליעזר אומר הואיל וחייב בעלה במזונותיה יפר אימא בוגרת וששהתה שנים עשר חודש רבי אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר תא שמע המארס את הבתולה בין שתבעה הבעל והיא מעכבת ובין שתבעה היא ובעל מעכב נותנין לה שנים עשר חדש משעת תביעה אבל לא משעת אירוסין ובגרה הרי היא כתבועה כיצד [ד]בגרה יום אחד ונתקדשה נותנין לה שנים עשר חדש ולארוסה שלשים יום תיובתא דרב הונא תיובתא מאי ולארוסה שלשים יום אמר רב פפא הכי קאמר[ב] [ה]בוגרת שעברו עליה שנים עשר חדש בבגרות ונתקדשה נותנין לה שלשים יום כאלמנה: הגיע זמן ולא נישאו: [ו] אמר עולא [ו]דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר [ד] וכהן כי יקנה נפש [ה] קנין כספו והאי נמי קנין כספו הוא מה טעם אמרו אינה אוכלת שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה[ו] אי הכי הגיע זמן ולא נישאו נמי התם דוכתא מייחד לה אלא מעתה לקיט כהן לישראל לא ליכול בתרומה דלמא אתו למיכל בהדיה השתא מדידהו ספו ליה מדידיה אכלי רב שמואל בר רב[ג] יהודה אמר משום סימפון אי הכי נכנסה לחופה ולא נבעלה נמי התם מיבדק בדיק לה והדר מעייל[ד] אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא ליכול בתרומה משום סימפון [ז] [ז]סימפון בעבדים ליכא דאי דאבראי הא קחזי ליה ואי דגואי למלאכה קא בעי ושבסתר[ה] לא איכפת ליה [ח] [ח]נמצא גנב או קוביוסטוס

אין האשה אוכלת כו'. טעמא מפרש בגמרא: **גמ' ואימא.** מאי ימים חודש ועשור עשרה ימים: **יכולין לעכב.** מלינשא עד שתגדל: **מימרדא ונפקא.** תמרוד בבעלה שלא תוכל לסבול ותלא ותבא אלי על שתגדל ונמלאתי צריך לתכשיטין אחרים: **להשיאה כשהיא קטנה.** שטורח הוא לה: **אבל פוסקין כו'.** ודוקא בלא קידושין אבל קידושין בקטנות לא עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה[ט]: **נותנין לה שלשים יום כאלמנה.** משעת אירוסין שכיון שבגרה היא מכינה תכשיטין קודם בגרות שאינה רוצה לשהות עוד: **כתבועה.** כאילו תבעה להכין עצמה לנישואין: **דבתולה.** שנים עשר חודש משעת אירוסין: **יפר.** נדריה בלא שותפות דאב שמעינן מיניה דבוגרת נמי אינו חייב במזונותיה עד ששהה י"ב חודש: **וששהתה.** והכי קאמר בוגרת לסוף שלשים והנערה ששהתה שנים עשר חודש: **בעל** נמי יהבו ליה רבנן זימנא כדתנן במתני'[י] לפרנס עצמו בצרכי חופה: **ולארוסה שלשים יום.** ויש ארוסה שאין נותנים לה אלא שלשים יום ולקמן מפרש לה: **נותנין לה שלשים יום.** משעת אירוסין: **שמא ימזגו לה כוס.** של תרומה: בבית אביה גרסינן[ו]: **דוכתא מייחד לה.** מאחר שהוא זן אותה תמיד מוציאה מבית אביה ומייחד לה מקום שלא תפסיד מזונותיו לחלקם לקרוביה: **לקיט.** [ז]שסוכרו ללקוט תבואתו: **לקיט כהן.** לקיט שהוא כהן ונשכר לישראל: **משום סימפון.** הוא לאמר[ח] ארוסה לא תאכל תרומה עד שיגיע זמן שחייב במזונותיה ולשון סימפון הוא ביטול[ט] כגון שובר המבטל שטר קרוי סימפון[י] ומום באשה או בבהמה שמבטל המקח קרוי סימפון והכא גוזר בה שמא ימצא בה מום ונמצאו קידושי טעות ובטלים ונמצא שאכלה זרה בתרומה: **אי הכי נכנסה לחופה ולא נבעלה.** קס"ד שעדיין אינו מכיר במומין שבה ואמאי תני מתני' אפילו למשנה אחרונה עד שתכנס לחופה וכ"ש דקשיא משהגיע זמן דמשנה ראשונה: **מיבדק בדיק לה.** ע"י קרובותיו: **סימפון בעבדים ליכא.** אין מומו מבטל מקח:

קודיוסטוס

קוביוסטוס

ואין דנין ימים סתם מימים שנאמר בהם חדש. והא דכתיב[ו] ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ודרשינן בשילהי החולץ (יבמות דף מח:) ירח שלשים ימים ולא אמר התם ימים שנים עשר חודש משום דכתיב אלא ירח: **אי** איהי ניחא לה אביה מאי נפקא ליה מינה. משמע כיון דלא נפקא ליה מינה הוי מרידה ופוחתין מכתובתה[ח] ותימה דאטו משום דאין האב רוצה נקנוס הקטנה בכתובתה היא מה פשעה וי"ל דהוה לן למימר יגרשנה בלא כתובה שהרי כתובתה לאב: **בגרה** יום אחד ונתקדשה כו'. וא"ת ומתני' דקתני דמשתבעה נותנין לה י"ב חודש היכי משכחת לה כיון דאין נותנין לעולם אלא ל' יום בבגרות דמסתמא איירי בנתקדשה כשהיא נערה כמו שדרך בני אדם דאסור לקדש את בתו קטנה[ט] ואין פוסקין נמי על הקטנה להשיאה וי"ל דדוקא בבגרה ואח"כ נתקדשה קאמר רב הונא דאין לה אלא ל' יום אבל נתקדשה קודם בגרות יש לה י"ב חודש משעת תביעה וטעמא דכשבגרה קודם שנתקדשה אין לה י"ב חודש דמסתמא הכינה כל תכשיטיה שאם ימצא לה בעל יהא הכל מוכן אבל נתקדשה קודם בגרות אינה מקפדת שכבר היא מקודשת: **מאי** לאו כתבועה דבתולה. ולא מצי לשנויי אין כתבועה דבתולה ובשקידשה ואח"כ בגרה דפשיטא ליה דאז לא הוי בגר כתבועה ור"ת מפרש דסתם האי לישנא דבגרה משמע שנתקדשה (א) בבגר ולא קודם: **תיובתא** דרב הונא תיובתא. תימה דהכא קאי בתיובתא ובפ' נערה המאורסה (נדרים דף ע:) אתיא סוגיא סתמא דהש"ס כוותיה דקאמר אמילתיה דרבי אליעזר [ההיא דבוגרת ששהתה י"ב חודש] דמייתי לעיל בוגרת בל' יום סגי אימא בוגרת וששהתה והיינו כרב הונא ונראה לפרש דה"ק בוגרת בל' יום סגי והיכי קתני במתני' בוגרת ששהתה שנים עשר חודש דמשמע דבוגרת לא סגי לה בשום ענין בלא שנים עשר חודש בל' יום סגי כגון שקידשה לאחר ששהתה י"ב חודש בבגרות ומשני תני בוגרת וששהתה והשתא קתני סתם בוגרת בהדי נערה ששהתה שנים עשר חודש ובהדי אלמנה[י] ששהתה שלשים יום משום דיש בוגרת שדינה כנערה בשנים עשר חודש כגון בגרה יום אחד ונתקדשה ויש בוגרת שדינה כאלמנה כגון עמדה י"ב חודש בבגרותה ונתקדשה והשתא אתיא דלא כרב הונא ובפירוש דסוגיא דהתם אין להאריך כאן: **לקיט** כהן כו'. מעשיר לא פריך דלא שכיח שיאכל בבית ישראל וגם אין רגילין להוליך תרומה עמהם אבל לקוטות רגילין להשתכר עם ישראל ופעמים מתפרנסים משל עצמם: **השתא** מדידהו ספו ליה כו'. ולקיט ישראל בבית כהן לא חיישינן כלל דדוקא מלקיט כהן בבית ישראל הוא דפריך לפי שדרך האכסנאי להשקות לבני הבית כדי למצוא חן בעיניהם וכשהוא מוסיף להם אינו מדקדק מה הוא נותן אבל ללקיט[י] ישראל בבית כהן כשפרנסתו עליו בשעת אכילה מדקדק היטב מה הוא נותן לו:

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ג ופ"ח הלכה ז:

מ ב מיי' פ"י מהל' אישות הלכה טז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נו סעיף ד:

מא ג מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה יט ופי"א מהל' גירושין הלכ' א סמג עשין נ טוש"ע שם סימן לז סעיף א:

מב ד ה מיי' פ"י מהל' אישות הלכה יז סמג שם טוש"ע שם סימן נה סעיף א:

מג ו מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ג:

מד ז ח מיי' פט"ו מהל' מכירה הלכה יב יג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף י:

◆

תורה אור השלם

א) וַיֹּאמֶר אָחִיהָ וְאִמָּהּ תֵּשֵׁב הַנַּעֲרָ אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ: [בראשית כד, נה]

ב) וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ: [ויקרא כה, כט]

ג) עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי מְאַסְתֶּם אֶת יְיָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָּצָאנוּ מִמִּצְרָיִם: [במדבר יא, כ]

ד) וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: [ויקרא כב, יא]

◆

תוספות רי"ד

דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה: **אבל ב"ד וכו'.** כדמפרש טעמא לקמן משום גזירה דעולא: **נותנין לבתולה י"ב חודש וכו'.** מנה"מ אר"ח דאמר קרא תשב הנערה אתנו ימים או עשור מאי ימים אי נימא תרי יומא מישתעי אינשי הכי דאמרי תרי יומא ואי לא עשרה יומא אלא מאי ימים שנה דכתיב ימים תהיה גאולתו ואימא ימים דחודש דכתיב עד חודש ימים דנין ימים סתם מימים סתם ואין דנין ימים סתם מימים שנאמר בהן חודש: **אר"ז קטנה בין היא בין אביה יכולין לעכב.** פי' שאם נתארסה יכולים לעכב יותר מי"ב חודש שלא להשיאה לו עד שתגדיל: **בשלמא איהי מצי מעכבא.** ע"י שקטנה היא ותשמיש קשה לה ואם תנשא לו היום ולמחר כשאינה יכולה לסבול תשמיש וטורח הבית תמרוד בו עד שיגרשנה ותחזור לביתה ונמצאת צריך תכשיטין אחרים ומפני טענה זו יש בידה לעכב אלא אביה אי איהי ניחא לה אביה מאי נפקא ליה מיניה סבר השתא לא ידעא למחר מימרדא ואתיא ונפלה עלי: **א"ר [אבא] בר לוי תנא אין פוסקים על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה.** פי' משום טעמא דאמרן אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה פשיטא. **מ"ד ניחוש דלמא מעיילא בלבה פחד (או חלשא) [מהשתא וחלשא] קמ"ל.** פי' מעכשיו נותנין אל לבה פחד תשמיש וטורח הבית הואיל ומזכירה לה בקוטנה ואימא דאין פוסקין קמ"ל דפוסקין: **ת"ר המארס את הבתולה בין** שתבעה היא והבעל מעכב בין שתבע הבעל והיא מעכבת נותנים לה י"ב חודש משעת תביעה אבל לא משעת האירוסין ובגר ה"ה כתביעה. **כיצד בגרה יום א' ונתקדשה נותנים לה י"ב חודש.** פי' כבתולה: **ולארוסה ל' יום** מאי ולארוסה ל' יום אמר ר"פ ה"ק (ארוסה) **בוגרת שעברו עליה י"ב חודש בבגרותה ונתקדשה נותנים לה ל' יום כאלמנה.** א) פי' אפי' לא בגרה אלא יום א' נותנים לה ל' יום כאלמנה וא"צ להמתין עד י"ב חודש לפרנסה שמאחר שבגרה אין רצויה לשהות עוד ומשעה שקירב זמנה לעמוד על פירקה זמנה תכשיטיה לפיכך נותנים לה ל' יום שהוא זמן מועט כדי לתקן שאר דברים קטנים: **הגיע זמן ולא נישאו וכו'** אמר עולא ארוסה בת ישראל ד"ת אוכלת בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו. **ומ"ט אמרו אינה אוכלת**: גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית חמי' ותשקה לאחי' ולאחיותי'. ע' פתרון זה בשמעתא קמייתא דקידושין: **א"ה אפילו הגיע זמן ולא נשאו נמי.** התם

חשק שלמה על תוס' רי"ד א) אולי צ"ל פי' ולא כרב הונא דאמר דאפילו לא בגרה וכו'.

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל מח: קדושין י:], ב) [תוספתא ריש פרק ה], ג) נדרים ע: עג:, ד) קדושין דף ה. י:, ה) [יבמות סח.], ו) ע"י תוס' יבמות פט: ד"ה משתגדיל, ז) [קדושין יא. ע"ש בבא בתרא צב: ועי' תוס' גיטין פו. ד"ס עד], ח) [תוספתא דב"ב פ"ד], ט) קידושין מא., י) לעיל ע"א, כ) ב"מ כ., ל) דברים כא יג, מ) לקמן סג., נ) הוא במתני' דנדרים עג ע"ב (חכמת מנוח).

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מאי לאו וכו' שנתקדשה בבגר. נ"ב וכן מוכח ממאי דפריך בסמוך מהא דתניא בוגרת ששהתה י"ב חודש ר"א אומר יפר כו' דקשה נמי דלמא איירי כשנתקדש' קודם שתתבגר:

◆

הגהות וציונים

א] בכמה ראשונים וברוב הכת"י **בגר** ה"ה **כתביעה** (וכן להלן בתא שמע השני) מאי לאו **כתביעה** דבתולה לא **כתביעה** דאלמנה: ב] בדפו"י נוסף **ארוסה** בוגרת (וכ"ה בראשונים וברוב הכת"י, ולפנינו ע"פ מהרש"ל) ועי' רש"י מהדו"ק: ג] [מלת "רב" נראה מיותר, ועי"ל רש"י ריש נח ע"ב ד"ה אלא לרב שמואל בר יהודה וכו'] (גליון): ד] בילק"ש ובכת"י נוסף **לה**: ה] "ושבסתר" נמחק, ונ"ב עי' קידושין יא ע"א וכ"ה בתוס' ב"ב צב ע"ב ד"ה לסטים (נמוקי הגר"ב), וכן בכת"י ליתא: ו] לאפוקי מהגירסא בבית "חמיה", עי' ריטב"א ושמ"ק: ז] בכת"י נוסף **שכיר**: ח] דפו"י **דאמור**: ט] בכת"י נוסף **דבר**, וכעי"ז ברש"י קידושין י ע"ב: י] צ"ל **לקיט** (בארות המים, וכ"ה בתוס' שאנך **לקוט**):

◆

ליקוטי רש"י

ויאמר אחיה ואמה. ובתואל היכן היה הוא היה רוצה לעכב ובא מלאך והמיתו. **או עשור וכו'.** י' חדשים וא"ת ימים ממש אין דרך המבקשים לבקש דבר מועט ואם לא תרצה תן לנו מרובה מזה [בראשית כד, נה]. **ימים תהיה גאולתו.** ימי שנה שלימה קרויים ימים וכן תשב הנערה אתנו ימים (בראשית כד) [ויקרא כה, כט]. **יפר.** כלומר לקמן כל הנודרת על דעת בעלה נודרת [נדרים עג:]. דכמאן שנכנסה ברשותו דמי ואמרינן עלה הא גופה קשיא אמרת הבוגרת ששהתה י"ב חדש והלא דין שלה ל' יום דהכי תנן במסכת כתובות נותנין לבתולה שנים עשר חדש לפרנס עצמה ולאלמנה ולבוגרת [illegible] ולמלבושין [illegible] לתכשיטין דבוגרת [illegible] חדש. **אימא בוגרת** וששהתה כו'. האי כי דייניה והאי כי דייניה יפר ומתני' דקתני שהבעל מיפר בבגר לאחר שלשים יום שתבעה לפרנס את עצמה הוא דקאמר [שם ע:]. **וכהן כי יקנה נפש.** עבד כנעני שקנוי לגופו. ואשת כהן אוכלת בתרומה שאף היא קנין כספו ועוד למד ממקרא אחר (במדבר יח יא) כל טהור בביתך וגו' בספרי [ויקרא כב, יא]. **סימפון בעבדים ליכא.** כל דבר המבטל דבר קרוי סימפון שלו כגון שובר הוי סימפון של שטר בשנים אוחזין (ב"מ ז:) ולכן קורא סימפון דבר המבטל את הקידושין או את המקח של עבד [קידושין יו:]. **נמצא גנב.** אינו בטל בכך דהא קי"ל המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו ובריית היא [בב"ב בהמוכר פירות] (דף צב:) [שם יא.]. קודם לכן גונב ממון [illegible]